

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 324766 23 Rev
Banjaluka, 09.10. 2024. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca D.K. iz N., kojeg zastupa punomoćnik Dalibor Mrša, advokat iz Banjaluke, protiv tužene Republike Srpske, Vlade Republike Srpske, Ministarstva finansija, Banjaluka, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, sjedište zamjenika u Banjaluci, radi duga, vrijednost predmeta spora 52.716,58 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 324766 23 Gž od 25.08.2023. godine, na sjednici održanoj dana 09.10.2024. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 324766 20 P od 13.12.2022. godine, obavezana je tužena Republika Srpska, Vlada Republike Srpske, Ministarstvo finansija da tužiocu D.K. iz N. isplati dug u ukupnom iznosu od 52.716,58 KM i to:

- na isplaćeni glavni dug od 125.284,60 KM, isplati zakonsku zateznu kamatu obračunatu po djelimičnom sporazumu, broj: ... od 04.09.2019. godine za period od dana padanja u docnju tj. od 20.09.2019. godine, pa do konačne uplate glavnog duga 26.01.2021. godine u iznosu od 18.604,76 KM,

- na isplaćeni glavni dug od 177.923,50 KM, isplati zakonsku zateznu kamatu obračunatu po sporazumu, broj: ... od 04.09.2019. godine za period od dana padanja u docnju tj. od 26.01.2021. godine, pa do konačne uplate ovog glavnog duga 19.12.2021. godine u iznosu od 34.111,82 KM, a koji iznos se prema nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke sastoji od: iznosa od 26.421,64 KM i to za period od 20.09.2019. do 26.01.2021. godine, iznosa od 1.524,86 KM za period od 27.01.2021. do 25.02.2021. godine i iznosa od 6.165,31 KM za period od 27.02.2021. do 19.12.2021. godine (stav 1.).

Obavezana je tužena da tužiocu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 6.237,67 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja tj. od 13.12.2022. godine, pa do isplate, a sve to u roku od 30 dana od dana donošenja presude, dok je tužilac odbijen sa dijelom zahtjeva za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa (stav 2.).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 324766 23 Gž od 25.08.2023. godine, žalba tužene je djelimično uvažena i prvostepena presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 324766 20 P od 13.12.2022. godine u dosuđujućem dijelu odluke o

troškovima postupka (dio stava 2.) preinačena tako što je obavezana tužena da tužiocu na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 5.579,55 KM, umjesto ranije dosuđenog iznosa od 6.237,67 KM, dok je u ostalom dijelu žalba odbijena i označena prvostepena presuda u dijelu kojim je odlučeno o glavnoj stvari (stav 1.), potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.535,62 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužena zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca za isplatu duga u ukupnom iznosu od 52.716,58 KM.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je dana 04.09.2019. godine u N. u predmetu potpune eksproprijacije nepokretnosti potrebnih za izgradnju objekata Hidroelektrane Dabar, radi sporazumnog određivanja naknade u prisustvu predstavnika organa uprave, te zastupnika korisnika eksproprijacije i ranijeg suvlasnika nekretnina K.D., zaključen djelimični sporazum o naknadi, po kome je dogovoren ukupan iznos naknade od 125.284,60 KM na koju cijenu vlasnik nepokretnosti nije pristao, te je odlučeno da se spis dostavi Osnovnom sudu Trebinje, Odjeljenje u Nevesinju radi određivanja naknade u sudskom postupku (Zapisnik o usmenoj raspravi za sporazumno određivanje naknade za ekspropisane nepokretnosti Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka, PJ Nevesinje, broj: ... od 04.09.2019. godine); da je Zaključkom o ispravci zapisnika o usmenoj raspravi za sporazumno određivanje naknade za ekspropisane nepokretnosti na osnovu pravosnažnog rješenja o potpunoj eksproprijaciji Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, PJ Nevesinje, broj: ... od 03.05.2018. godine, koji je donesen 12.02.2020. godine, izvršena ispravka prethodnog zapisnika isti broj od 04.09.2019. godine na strani 6 gdje je brisan pasus gdje piše: „propisano poljoprivredno zemljište isplati ranijem vlasniku za“, te se umjesto toga upisuje „naknadu iz tačke 1. sporazuma u ukupnom iznosu od 125.284,60 KM koju je korisnik eksproprijacije dužan isplatiti u roku od 15 dana od dana zaključenja sporazuma na tekući račun K.D.“, da je 04.09.2019. godine u N., u predmetu potpune eksproprijacije nepokretnosti potrebnih za izgradnju objekata Hidroelektrane Dabar radi sporazumnog određivanja naknade u prisustvu predstavnika organa uprave, te zastupnika korisnika eksproprijacije i ranijeg suvlasnika nekretnina K.D. zaključen sporazum o naknadi po kojem je dogovoren ukupan iznos naknade od 177.923,50 KM koji je korisnik eksproprijacije dužan isplatiti u roku od 15 dana od dana zaključenja sporazuma na tekući račun K.D., da navedeni zapisnik o sporazumu ima snagu izvršnog rješenja prema Zakonu o eksproprijaciji (Zapisnik o usmenoj raspravi za sporazumno određivanje naknade za ekspropisane nepokretnosti Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, PJ Nevesinje, broj: ... od 04.09.2019. godine); da je rješenjem Osnovnog suda Banjaluka, broj: 71 0 I 324183 20 I od 17.06.2022. godine obustavljen izvršni postupak i ukinute sve sprovedene radnje u izvršnom predmetu tražioca izvršenja K.D. protiv Republike Srpske zastupane po Pravobranilaštvu Republike Srpske, kao izvršenika, po prijedlogu za izvršenje na osnovu izvršne isprave -

djelimičnog sporazuma o naknadi za ekspropisane nepokretnosti, po prethodnim sporazumima od 04.09.2019. godine, kojim je izvršenik tražio isplatu iznosa od 303.207,10 KM i troškove postupka sa zakonskom zateznom kamatom od donošenja rješenja, do isplate, a koje izvršenje je sud dozvolio svojim rješenjem od 15.06.2020. godine iz razloga što su stranke obavijestile sud da je glavni dug plaćen od trećeg lica i da je tražilac izvršenja pokrenuo parnicu radi naplate zakonske zatezne kamate na glavni dug; da je između Vlade Republike Srpske, kao korisnika eksproprijacije i Hidroelektrane Dabar d.o.o. za proizvodnju i prodaju električne energije Trebinje, kao investitora, zaključen Predugovor dana 15.08.2013. godine, broj: ..., kojim su regulisana međusobna prava i obaveze koje nastaju između ugovornih strana od stupanja na snagu Odluke o utvrđivanju opšteg interesa za izgradnju objekta Hidroelektrane Dabar - Pristupni putevi, do završetka postupka potpune eksproprijacije i zaključivanju ugovora prema članu 6. stav 2. Zakona o eksproprijaciji, da se po navednom predugovoru investitor obavezao da u ime korisnika eksproprijacije obezbijedi sredstva u visini približno potrebnoj za plaćanje naknade za ekspropisane nepokretnosti i troškove postupka eksproprijacije, da isplati naknade u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji vlasnicima nepokretnosti u skladu sa odlukom Vlade Republike Srpske i druge troškove u vezi sa postupkom eksproprijacije, koju naknadu će investitor isplaćivati po nalogu Pravobranilaštva Republike Srpske, kao zakonskog zastupnika korisnika eksproprijacije; da je između Pravobranilaštva Republike Srpske, kao zastupnika po zakonu Republike Srpske i Hidroelektrana Dabar d.o.o. za proizvodnju i prodaju električne energije Trebinje, zaključen Ugovor o regulisanju međusobnih odnosa dana 08.04.2019. godine, broj: ..., prema kome je odlukom Vlade Republike Srpske od 18.04.2013. godine, te odlukama o dopuni odluke o utvrđivanju opšteg interesa, utvrđen opšti interes za izgradnju objekata HE Dabar na nepokretnostima određenim u odluci, da je korisnik eksproprijacije Republika Srpska, a HE Dabar d.o.o. investitor projekta, gdje se Pravobranilaštvo Republike Srpske obavezalo da će u ime Republike Srpske po zahtjevu za eksproprijaciju kao stranka učestvovati u postupku rješavanja imovinsko pravnih odnosa, a članom 5. se investitor obavezao da će snositi sve troškove postupka eksproprijacije koji se odnose na plaćanje naknade ranijim vlasnicima ekspropisanih nepokretnosti po dostavljenim sporazumima o naknadi, postignutim između Pravobranilaštva Republike Srpske, kao zastupnika po zakonu Republike Srpske i ranijih vlasnika nepokretnosti pred nadležnim organom uprave i naknada ranijim vlasnicima koje budu određene pred nadležnim sudovima u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji; da je između Vlade Republike Srpske, kao korisnika eksproprijacije i HE Dabar, kao investitora zaključen Aneks predugovora, broj: ..., dana 15.08.2013. godine kojim su riječi „Odluka o utvrđivanju opšteg interesa za izgradnju objekta HE Dabar - Pristupni putevi“ zamijenjene riječima „Odluka o utvrđivanju opšteg interesa“, te riječi odlukom Vlade Republike Srpske, broj: ... od 19.04.2012. godine“ zamijenjene riječima „Odlukom o utvrđivanju opšteg interesa datirane od 18.04.2013. i 16.12.2015. godine“, a koji aneks čini sastavni dio predugovora; da je HE Dabar dopisom broj: ... od 20.04.2022. godine obavijestio Republiku Srpsku, Prvobranilaštvo Republike Srpske, sjedište zamjenika Banjaluka i dostavio kopiju uplatnica kao dokaz izmirenja duga po Rješenju o izvršenju Osnovnog suda u Banjaluci, broj: 71 0 I 324183 20 I od 15.06.2020. godine za K.D. u prilog tome da su istom isplaćeni: iznos od 125.284,60 KM dana 27.01.2021. godine po sporazumu broj: ... od 04.09.2019. godine, te iznos od 8.494,30 KM dana 27.01.2021. godine po sporazumu broj: ... od 04.09.2019. godine, zatim po istom sporazumu iznos od 100.000,00 KM dana 26.02.2021. godine, kao i iznos od 69.429,20 KM dana 20.12.2021. godine, kao i troškovi izvršnog postupka advokata Kisić Nenada u iznosu od 4.957,00 KM; da je vještak ekonomske struke Radmila Bjeljic izvršila obračun zakonske zatezne kamate na isplaćene iznose po oba sporazuma u iznosu od 52.716,58 KM i to: po sporazumu broj: ... od 04.09.2019. godine na isplaćeni iznos od 125.284,60 KM od prvog dana po isteku roka za uplatu 19.09.2019. godine,

odnosno 20.09.2019. godine, pa do dana uplate 27.01.2021. godine u iznosu od 18.604,76 KM, kao i po sporazumu broj: ... od 04.09.2019. godine na isplaćeni iznos od 177.923,50 KM za period od 20.09.2019. godine do 26.01.2021. godine kamatu u iznosu od 26.421,64 KM, za period od 27.01.2021. do 25.02.2021. godine u iznosu od 1.524,86 KM i u iznosu od 6.165,31 KM za period od 27.02.2021. godine do 19.12.2021. godine, tj. na ime kamate po ovom sporazumu ukupan iznos od 34.111,82 KM.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da nije osnovan prigovor nedostatka pasivne legitimacije tužene, jer je tužena korisnik eksproprijacije čijom odlukom je utvrđen Opšti interes u ime kojeg je izvršena potpuna eksproprijacija nepokretnosti tužioca i u ime koje se investitor projekta po Ugovoru o regulisanju međusobnih odnosa od 08.04.2019. godine obavezao snositi troškove za izuzete nepokretnosti.

Nalazeći da su parnične stranke po zaključenim sporazumima jasno definisale samo isplatu glavnog duga za eksproprisane nepokretnosti, bez zakonskih zatezних kamata rukovodeći se činjenicom da će isti biti isplaćeni u ugovorenom roku od 15 dana od dana zaključenja sporazuma, da je glavni dug plaćen po proteku roka (nakon 19.09.2019. godine), i to iznos od 125.284,60 KM dana 27.01.2021. godine, iznos od 8.494,30 KM dana 27.01.2021. godine, iznos od 100.000,00 KM dana 26.02.2021. godine i iznos od 69.429,20 KM dana 20.12.2021. godine, a iznos od 4.957,00 KM dana 27.01.2021. godine, da je tužena pala u docnju, prvostepeni sud je, pozivajući se na odredbu člana 277. stav 1. i člana 324. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 - u daljem tekstu: ZOO) usvojio tužbeni zahtjev, a visinu dosuđenog iznosa utvrdio na osnovu nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke.

Drugostepeni sud je žalbu tužene djelimično uvažio i prvostepenu presudu preinačio u dijelu odluke o troškovima postupka, dok je u ostalom dijelu žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena, temeljem odredbe člana 235. tačka 1. i člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 i 27/24, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda je pravilna.

Nije sporno da je između tužioca i tužene zaključen Sporazum o naknadi za eksproprisane nepokretnosti dana 04.09.2019. godine, kojim se tužena, kao korisnik eksproprijacije obavezala da na ime naknade za eksproprisano zemljište, isplati tužiocu, kao ranijem vlasniku naknadu u iznosu od 177.923,50 KM u roku od 15 dana od dana zaključenja sporazuma o naknadi.

Takođe, između tužioca i tužene zaključen je dana 04.09.2019. godine i djelimični Sporazum o naknadi za eksproprisane nepokretnosti kojim se tužena, kao korisnik eksproprijacije obavezala da na ime naknade za eksproprisano zemljište, isplati tužiocu, kao ranijem vlasniku naknadu u iznosu od 125.284,60 KM u roku od 15 dana od dana zaključenja sporazuma o naknadi.

Rok u kojem je tužena bila dužna ispuniti obavezu iz ovih sporazuma istekao je 19.09.2019. godine, a tužena obavezu nije ispunila u roku, već je prema dokazima u spisu i nalazu vještaka ekonomske struke isplatu izvršila dana 27.01.2021. godine u iznosu od 125.284,60 KM, dana 27.01.2021. godine u iznosu od 8.494,30 KM, dana 26.02.2021. godine u iznosu od 100.000,00

KM i dana 20.12.2021. godine u iznosu od 69.429,20 KM (ukupno plaćeno 303.208,10 KM, a uplata je izvršena od strane HE „Dabar“ d.o.o. Trebinje).

Tužena neosnovano u reviziji ponavlja ranije isticane prigovore - nedostatka pasivne legitimacije, da sporazumima koje je tužilac zaključio sa tuženom nije ugovoreno plaćanje kamate i da tužiocu s obzirom na to ne pripada pravo da zahtijeva kamatu, te da tužbeni zahtjev nije postavljen u skladu sa odredbama ZPP, odnosno da je isti konačno „preuređen“ tek na ročištu 13.12.2022. godine.

Tužena je pasivno legitimisana, jer je korisnik eksproprijacije u smislu člana 6. stav 1. Zakona o eksproprijaciji („Sl. glasnik RS“, broj 112/06, 37/07, 66/08, 110/08 i 79/15, dalje: ZE), budući da se eksproprijacija može vršiti za potrebe Republike Srpske ili jedinice lokalne samouprave, što znači da ovo svojstvo nije priznato drugim subjektima. Korisnik eksproprijacije je obveznik isplate naknade za ekspropriisanu nepokretnost (član 12. stav 5. ZE).

Prema odredbi člana 6. stav 2. ZE korisnik eksproprijacije će ekspropriisane nepokretnosti prenositi investitorima radi izvođenja radova za izgradnju objekata za koje je utvrđen opšti interes, a ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze ugovornih strana koje nastaju eksproprijacijom.

Temeljem odredbe člana 6. stav 2. ZE, tužena (korisnik eksproprijacije) i investitor („HE Dabar“) zaključili su predugovor 15.08.2013. godine, te ugovor 08.04.2019. godine, kojima su regulisani njihovi međusobni odnosi, a kojima se investitor obavezao da u ime korisnika eksproprijacije obezbijedi sredstva i isplati naknade vlasnicima nepokretnosti po nalogu korisnika eksproprijacije, kao i troškove postupka eksproprijacije.

Iz navedenog slijedi da je investitor u smislu odredbe člana 453. stav 1. ZOO preuzeo ispunjenje i obavezao se prema dužniku (korisniku eksproprijacije) da ispunji njegovu obavezu prema njegovom povjeriocu (ranijem vlasniku nepokretnosti). Preuzimanje ispunjenja se vrši ugovorom između dužnika i nekog trećeg lica kojim se ovaj obavezuje prema dužniku da ispunji njegovu obavezu prema njegovom povjeriocu. Preuzimanje ispunjenja izaziva pravno dejstvo samo između dužnika i trećeg lica, kao preuzimaoca ispunjenja. Povjerilac može i dalje tražiti ispunjenje obaveze jedino od svog dužnika, dok preuzimalac odgovara dužniku, ako blagovremeno ne ispunji obavezu povjeriocu kad ovaj ispunjenje zatraži od dužnika.

Tužena nije svoju obavezu ispunila u roku, nego sa zakašnjenjem, pa duguje zakonsku zateznu kamatu.

Odredbom člana 277. stav 1. ZOO propisano je da dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnog duga i zakonsku zateznu kamatu. Povjerilac ima pravo na zateznu kamatu bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikove docnje (član 278. stav 1. ZOO).

Zakonska zatezna kamata predstavlja kaznu za dužnika koji neuredno odnosno u roku ne izvršava svoju ugovornu obavezu i po načinu postanka podrazumjeva sporedno potraživanje na

koje povjerilac ima pravo bez obzira da li je pretrpio kakvu štetu, budući da isti ima pravo od dužnika zahtjevati pored glavnice i zakonsku zateznu kamatu (član 277. ZOO). Dovoljno je samo da se utvrdi docnja dužnika novčane obaveze, te da se stekne pravo na plaćanje zakonske zatezne kamate (član 324. ZOO).

Kod zatezne kamate kao sporednog potraživanja karakteristično je da nastaje kada dužnik padne u docnju sa ispunjenjem novčane obaveze i praktično se uvećava do ispunjenja obaveze, dok se ne plati glavni dug. Prestankom glavne obaveze zatezna kamata samo prestaje teći, gasi se za ubuduće, ali ona koja je nastala postaje samostalno potraživanje i može se posebno utuživati.

Zbog toga, ako nakon plaćanja glavnog duga nisu plaćene i zatezne kamate, one se osamostaljuju i obračunavaju u apsolutnom iznosu kao glavno potraživanje, na koje se može shodno odredbi člana 279. stav 2. ZOO zahtijevati i zatezna kamata od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Predmetno potraživanje tužioca predstavlja zakonsku zateznu kamatu koja se osamostalila i postala glavno potraživanje.

Zato, činjenica da u sporazumima nije određena obaveza plaćanja kamate nije od uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane odluke.

Kako je tužena zakasnila sa ispunjenjem novčanih obaveza, pravilno je obavezana da tužiocu plati zateznu kamatu u iznosima koje je vještak ekonomske struke utvrdila, temeljem odredbe člana 277. stav 1. i člana 278. stav 1. ZOO.

Tužilac je nakon obavljenog vještačenja u skladu sa nalazom vještaka uredio tužbeni zahtjev slijedom čega su neosnovani navodi revidenta da je tužilac suprotno odredbama ZPP „preuredio“ tužbeni zahtjev.

Slijedom navedenog, ovaj sud je primjenom odredbe člana 248. ZPP odlučio kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić